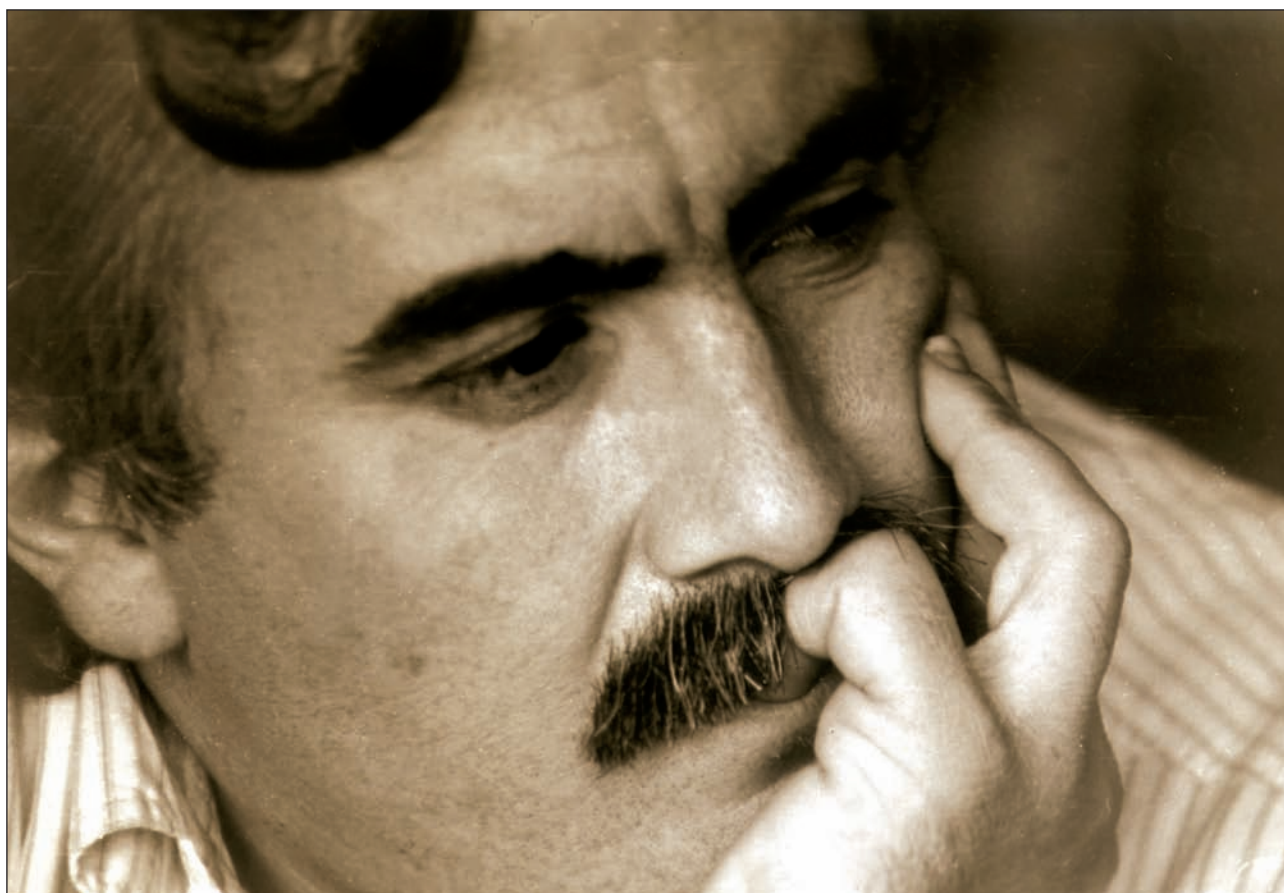

ERDIKO KAIERA

JOXEMI ZUMALABE

AITOR BAYO

Orain gurekin ez zauden arren

Hogei urte joan dira Joxemi Zumalabe Goenaga (Donostia, 1950-10-14 / 1993-01-12) hil zenetik. Gorazarre egin asmoan mahai-inguruak, kultur ekitaldiak eta bestelako omenaldiak antolatu dituzte urtarrileko lehen eta bigarren asteburuan, eta honenbestez, hura izan zena, batzuek sekula ahanzterik izango ez duguna, ekarriko dute gogora: haren eskuzabaltasuna, haren filosofia, haren bultzadaz lortutakoak, haren itzal luze beti presentea.

| GARBINE UBEDA GOIKOETXEA |

DONOSTIAKO familia euskaltzale eta abertzale bateko semea, frankismo garaiko ikastola klandestinoak ezagutu zituen haurra zela, eta aitaren –Jose Migel Zumalabe Mendiburu– eta Karlos Santamariaren ekimenez sortutako Santo Tomas lizeoa, ondoren. Sarritan eskertuko zuen gerora gurasoek egin zioten

mesede hura, giro hartan eskolatu izana hain zuzen, han ernatu baitzitzaion bere bizitza osoko funtsa izango zuena: euskararen, euskal kulturaren, euskal prentsaren eta oro har herrigintzaren aldeko jardun nekaezina. Borroka horretan oinarritu zuen bere biziera, pentsaera, ibilbidea. Martin Ugaldek hitz ezin

Maitasun hutsunea baino handiago

Ipurtargiaren itzal luzea argitaratu zuen Euskaldunon Egunkariak, Joxemi Zumalaberen heriotzaren hamargarren urteurrenean. Iñaki Uriak -2003ko hartan Egunkariako Administrazio Kontseiluko kontseilari ordezkaria- egin zion hitzaurrea Lorea Agirrek idatzitako liburu hari. Handik hartuak dira hitzok.

(...) JOXEMIK utzitako hutsunea maitasun hutsunea baino handiago da ordea. «Aitatxo galdu dute Maddik eta Jonak. Joxemi Ostaizkak eta lagunok. Eta gizon handia euskaldunok», idatzi nuen bera hil eta hurrengo egunean *Egunkarian*. Gizon handia bere isilean. Gizon handia bere apaltasunean. Gizon handia euskalgintzan. Gizon handia herrigintzan. Proiektzio handiko gizon sendoa genuen Joxemi. Agortzen ez zen ideia iturria. Gogoetarako gaitasun aparta, irudimen eta sormen harrigarriak eta horiek guztiak modurik errazenean adierazteko gaitasuna. Adierazpenaren ondoren zetorren ekimena: gu guztiok norabide berean lanean jartzeko abilezia eta abiatutako lanari eusteko adorea. Gogaide, lagun, konplize, burkide, lankide, adiskide, buruzagi... maitale, aita, maketatzaile, txofer, marrazkilari, diseinatzaile, kudeatzaile, enpresa-

ri... Langile eta enpresari. Militantea. Gizon osoa. Nik neuk, esan dezaket ez dudala bera bezalako beste bat topatu. Behin eta berriz harritzen ninduen. Hainbat urtetan hain gertu eta elkarrekin hainbeste ibili ondoren, uste duzu badakizula nolakoa den zure laguna. Ezagutzen dituzula bere erreakzioak,

bere pentsamenduak... badakizula zer esango duen. Ez zen Joxemiren kasua. Bere errekurtoek, bere gaitasunek Joxemi berri bat osatzea lortzen zuten estualdi bakoitzean. Krisi bakoitzean Joxemi berri eta osoago bat agertzen zitzaigun.

Maite genuen Joxemi. ■

ederragoz azaldu zuen bezala, “euskararekiko maitasun istorio bat” izan zen Joxemi Zumalabarena.

Taldeko gizona zen, eta taldean eman zuen onena, taldekide bakoitzaren nolakotasunak nabarmenduz, elkarlanaren ahalmena balioetsiz, ametsak partekatuz. Eguneroko lanak, proiektu berriak, konspiratzeak oro har, biziara zuten azken eguneraino.

Argieroak

Bereziki hari eta Joxe Mari Ostolazari zor dio ARGIAk honainoko bidea egin izana. Krisirik latzenetik atera zuten Kaputxinoen garaiko *Zeruko Argia* hura, zorra besterik ez zuenean, haren alde inortxok xentimorik ere eman nahi ez zuenean, inguruneak prentsa elebidunaren alde egin eta euskara hutsezko argitalpenari zentzurik ikusten ez zitzaionean.

Eta hark akuilatuta, abiapuntu hartatik bertatik lortu zen ilusioa piztea, behar gorria sentitzea, oztopo eta ezikusituen guztien gainetik

Larraitzen, Txindokiko magalean, jarri zitzaion oroitarria.

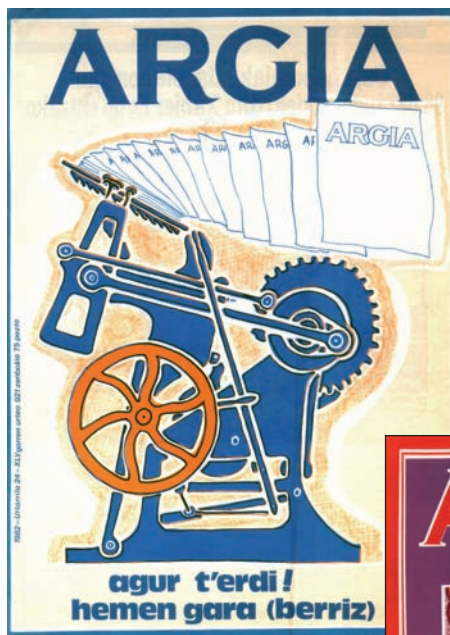
aurrera begiratzea eta apurka indarrak batzea, euskal prentsan sinetsaraztea eta gizartean proiektatzea, *Euskaldunon Egunkariak* argia ikus zezan. Buru-belarri jardun zuten gainera-koei meriturik kendu gabe, noski.

Handira jo zuen beti Zumalabek. Pack osoa behar zuen, euskararen eta euskal kulturaren mundua bere betean hartuko zuen plangintza orokorra. Hortik beherako ezekin konformatu gabe, arlo gehientsuenetan jardun zuen, denak bakarrera ekartzeko aha-legendetan.

Euskalgintza, naziogintza eta herri mugimenduak izan zituen pentsamenduaren oinarri. Ezin uler zezakeen euskalgintza naziogintzatik aparte. Ezta, jakina, euskalgintza alde batera uzten duen naziogintza. Arazo linguistikoa eta kulturala naziogintzaren oinarritzat osagaitzat jotzen zituen: “Herri honek nazio bilakatu nahi baldin badu, hizkuntza nazionalan oinarrituriko kultura garatu behar du, eta kultura horretan bere izate nazionala egitura-

“Euskal Herriak OTANI EZ”, 1986-03-09.

“Agur t’erdi! Hemen gara (berriz)”, 1981-10-04.

“Tortura demokrazia espainolaren neurrira”, 1985-07-07.
Neurri handitako apostua dauka Estatu Espainolak euskaldunokin, eta tortura sistematikoki erabiltzen da. Bere estilo zaharra ahantzi ez duten indar polizialen ohiturak ala kontrainsurjentziak neurri normalizat jotzen dituen metodoak?...

Joxemi Zumalabek egindako zenbait azal

(Letra etzanaz, aldizkarian bertan ilustratutako gaiaz emandako azalpena).

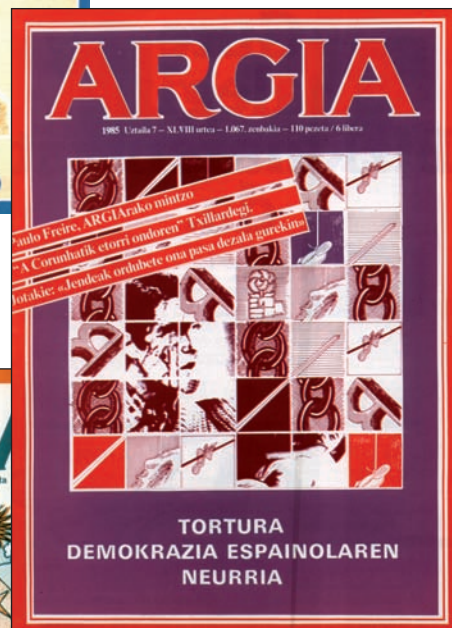

“Negoziketara politikoa: irtenbidea ala ametsa? Hamar urtetako kontakto eta tirabirak”, 1986-11-16. *Urgentziatzko monografiko bat duzu, aktualitatearen abiadak mugatua, baina eztabaida bere testuinguru historikoan kokatzeko baliagarria.*

“Andu Lertxundirekin euskal Idazleen elkarteaz”, 1982-10-17.

Gauza jakina da Euskal Idazleen Elkartearen burutzekotan dabiltzala gure Herriko lumalariak. ARGIA ezin zuen nolani ere gertakizun hori pasatzen utzi eta zor zaion begirunea betetzen saiatu da bere lehendakaria den Anjel Lertxundiri mutur aurrean magnetofono ipiniz.

tu. Eta hori da, finean, euskaldun abertzaleak duen proiektu nazionala; hots, nazio honek bere egitura, bere subiranotasun eta bere kultura nazionala lortzea. Herri bezala. Euskarak nagusitzeko behar dituen bitartekoak euskaraz ez dakitenean aurkako zapalkuntzarik gabe eskuratuz”.

Ertz ugari du Joxemi Zumalaberen figurak. Pintore izan nahi zuen. Etxetik transmi-

sioan jasotako nolakotasuna, hori ere. Eta eskua zuen, horretarako ere bazuen. Lehentasunak lehentasun, gurari hura jubilatuko zenerako utzia zuen.

Bere alderdi artistikoaren aleak ekarri nahi izan ditugu orriotara, ARGIAN utzi zigun ondare grafikoak, ilustratzaile eta azalgile gisa landutako zenbait gai. Haren sormenaren ohorez. Bere senaren maiteminez. ■

1984-07-15.

1984-09-16.

1985-01-20.

1985-06-09.

1980-07-13.

Kaputxinoen Zeruko Argia aldizkaria ARGIA bihurtu zenekoa ilustratzeko eginiko marrazkia.

1981-02-08.

MONDRAGON U.

Josu Landa

Ipurtargiaren itzal luzea

JOXEMI ZUMALABEK 42 urte zituen hil zenean. Nik, 32. Hura hiltzen ari zelarrik, eta hil osteko hilabeteetan, pentsamendu bat erabili nuen etengabe buruan: «Bizi beharreko guztiak pasatu ditut neuk; hemendik aurrerakoa, propina». Bizpahiru urte kostatu zitzaidan propina gisako bizimodu hura bizitza berri bilakazten. Nola liteke duela hogeitau urte sentimendu hura hein hartaraino nitaz jabetzea? Eskuar-tean hartu dut 2003an Lorea Agirrek egindako liburu zoragarria, eta bertatik erroldatu ahal izan ditut Joxemirekin partekatutako 12 urte haietan burura eramandako makina bat gauza.

Hil-lanturuek jota zen ARGIA zulotik atera. Etorkizuna ei zen prentsa elebidunari borroka ideologikoa egin eta euskara hutsezko prentsari prestigioa eman, praxiaren bitartez batik bat. Itxita zegoen dirulaguntzen bidea zabaldu, eta astekariaren autofinantzaketarako Apika informatika enpresa eta Antza inprimategia sortu. Ilusioa eta konpromisoa kutsatzeko zuen gaitasuna bitarte, elkarrekiko amodioz eta lanerako kapazitateaz gainez egindako taldea osatu. Euskarazko egunkari baten premia eta ahala ikusarazi, eta gauzatze urratsak eman. Garai hartan euskararen inguruan ikusitako kontsentsurik handiena erdietsi. Egunkaria abiarazi.

Aipatu gauzetarik bakar bat ere ezinezkoa zatekeen Joxemi gabe.

Lorea Agirrek ezin hobeki adierazten du bere liburuan, eta hari lapurtuko dizkiot hitzok. «Bazen behin eguzki batek baino argi txikiagoa eginagatik, itzal luzeagoa ematen zuen ipurtargi bat. Joxemik bere aurreikuspen eta analisisetan ez zuela huts egin argi ikusten da orain. Joxemik argia egiten jarraitzen du, eta bere itzala gero eta luzeago agertzen zaigu. [...] Eguzki batek baino argi txikiagoa eginagatik, itzal luzeagoa egiten zuen ipurtargiaren alegia egia bihurtu du Joxemik».

2013an, hogeigarren urteurreneko ekitaldiak prestatzen ari garen honetan, jendearn inplikatu gura eta maitasuna adierazteko desioa barra-barra eta nonahi ikusita, ipurtargiaren itzal hori, laburtu beharrean, luzatu egin dela inpresioa daukat.

Joxemi, kabroi halakoa. Stop. Ni bizi nauk. Stop. Hire proiektu guzti-guztiak bizirik zeudek. Stop. Segituko diagu kontaktuan. ■

CuadraBus

www.cuadrabus.com

☎ 945 890 804 / 670 477 727 · Faxe: 945 892 215
info@cuadrabus.com

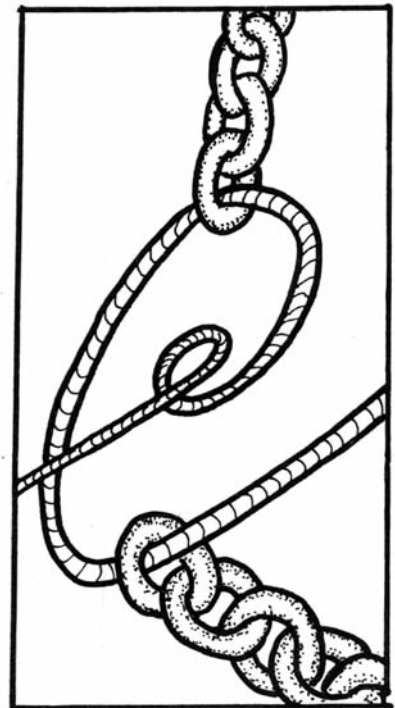
Kelan, S.L.

- Suteen aurkako babesa
- Uren horniketa eta trataera
- Instalazio elektromekanikoak

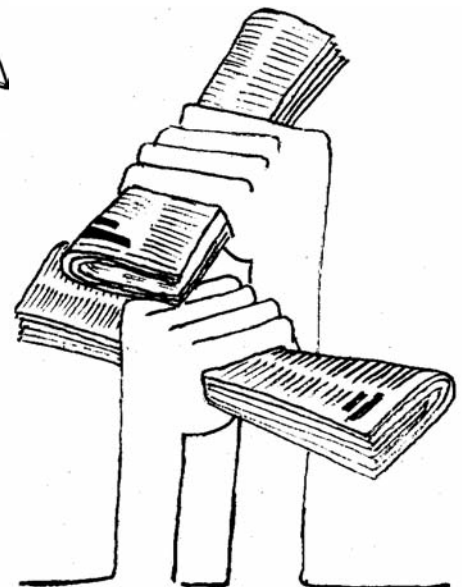
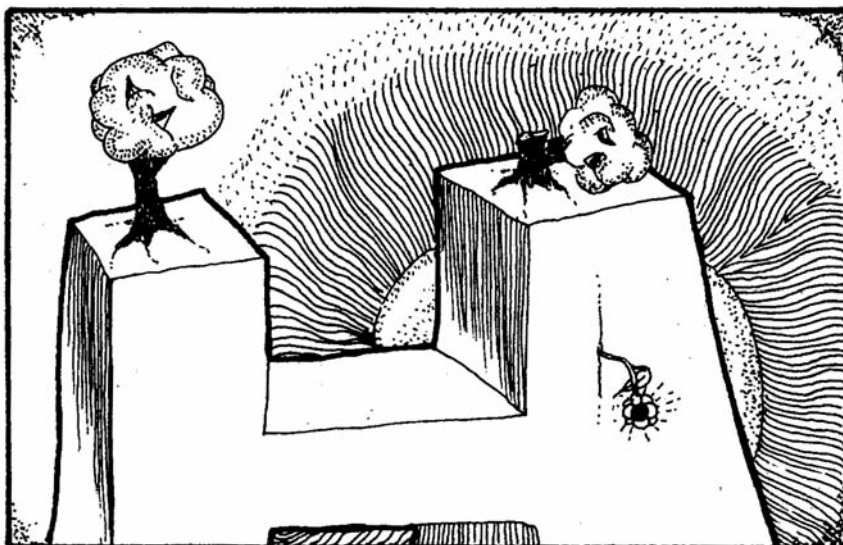
Ibarra, 10 · 7. Pab · 48300 Gernika · Bizkaia
 ☎ 94 625 54 50 · Fax 94 625 54 00

1981-06-07. H hizkiaren auzia zela-eta.

1981-03-08. Euskal Herrian Euskarazkoek Radio Nacional de España sartu eta euskarak jasaten duen bazterketa salatu zuten, komunikatu bat lau haizetara entzuteko moduan irakurrita.

1983-10-02. Euskal egunkariaren sasoia heldu da. Hiru editorial idatzi zituen Joxemi Zumalabek berak.